

Wymagania prawne dla ANALIZATORÓW SPALIN

Analizator spalin jest urządzeniem pomiarowym którego wprowadzanie do obrotu jak i użytkowanie regulują przepisy dwóch ustaw. Co z tego faktu wynika dla ich użytkowników?

Wprowadzanie do obrotu

Czyli sprzedaż nowych urządzeń jest regulowana przez Ustawę o Ocenie Zgodności.

Szczegółowym dokumentem wynikającym z w/w ustawy jest Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z 18 grudnia 2006 r. w sprawie przyrządów pomiarowych (Dz. U. 2007 nr 3, poz. 27). Załącznik nr 10 w/w rozporządzenia określa wymagania dla analizatorów spalin.

Dokument ten jest przeniesieniem do krajowego systemu prawnego Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2004/22/WE z 31 marca 2004 r. w sprawie przyrządów pomiarowych, zwanej potocznie MID od słów Measuring Instruments Directive. W skrócie, w myśl zapisów tych aktów producent deklaruje spełnienie stawianych tam warunków poprzez wystawienie stosownej deklaracji zgodności. Deklaracja ta jest jedynym dokumentem potrzebnym użytkownikowi do legitymowania organom kontroli legalności posiadanego urządzenia. Producent aby wystawić taką deklarację poprawnie ma trzy możliwe drogi:

1. Badanie typu analizatora (moduł B), połączone z za-

pewieniem jakości produkcji (moduł D);

2. Badanie typu analizatora (moduł B), połączone z weryfikacją każdego egzemplarza (moduł F);

3. Pełne zapewnienie jakości z badaniem projektu (moduł H1). Do wykonywania czynności określonych w modułach B, D, F i H1 upoważnione są jednostki notyfikowane komisji europejskiej. Ich wykaz można znaleźć na stronie internetowej <http://ec.europa.eu/enterprise/newapproach/hando> Dłaczego wspominał o tych szczegółach. W pracy laboratorium zauważyłem, że częstym błędem dostawców jest deklarowanie zgodności z dyrektywą jedynie na podstawie poprawnie wykonanego zatwierdzenia typu (modułu B), zapominając, że nie jest to warunek wystarczający, nie wspominając o przypadkach gdy nawet brak w/w zatwierdzenia typu.

Warto zatem, aby świadomy kupujący nowe wyposażenie zwrócił uwagę na poprawność wystawienia deklaracji zgodności, co może mu w przyszłości zaoszczędzić problemów.

Drugim wymaganiem regulującym obrót analizatorami spalin są dotychczasowe przepisy kra-

jowe (Ustawa Prawo o Miarach). Dyrektywa MID zakłada 10-letni okres przejściowy, w czasie którego można równolegle wprowadzać do obrotu analizatory spalin na podstawie przepisów krajowych. W naszym przypadku takie, które wcześniej uzyskały zatwierdzenie typu wydane przez Główny Urząd Miar. Warunkiem jest ich zgłoszenie przed sprzedażą przez producenta, importera bądź inny upoważniony przez producenta podmiot do legalizacji pierwotnej. Dotyczy to jednak tylko tych typów, które uzyskały zatwierdzenie typu do 29 października 2006 r. Nowych zatwierdzeń typu już się od tej daty nie wydaje. Zostało już tylko kilka ostatnich urządzeń sprzedawanych na podstawie tych wymagań. Daty ich ważność decyzji zatwierdzeń typu wygasną w większości przypadków do 2014 roku, zamykając możliwość ich dystrybucji.

Klasy dokładności analizatorów

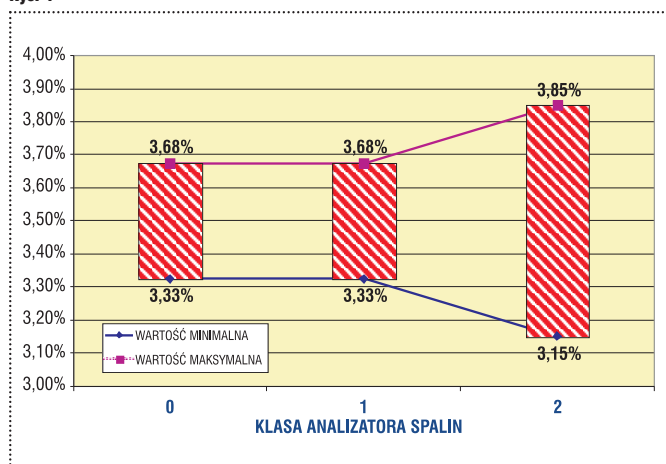
Nowa dyrektywa MID wyróżnia tylko 2 klasy dokładności analizatorów spalin: 0 i 1. Klasa 0 jest najwyższa. Przejściowe przepisy krajowe wyróżniają 3 klasy: 0, 1 i 2.

Klasy dokładności różnią się poza innymi szczegółowymi wymaganiami przede wszystkim deklarowaną dokładnością pomiarów. Różnice te są tym większe im mniejsze są zawartości sprawdzanych składników. Jak wiemy graniczne wartości dopuszczalnej emisji szkodliwych składników spalin stale się zmniejszają. Powoduje to, że analizatory spalin klasy 2 mogą wiarygodnie być stosowane jedynie do pomiaru silników gaźnikowych o dużej emisji szkodliwych składników. Dwie wyższe klasy mogą być stosowane do nowszych pojazdów z zastrzeżeniem, że przy zawartości np. tlenku węgla (CO) poniżej 1,2% dokładność wskazań analizatora klasy 0 może być dwukrotnie większa niż analizatora klasy 1.

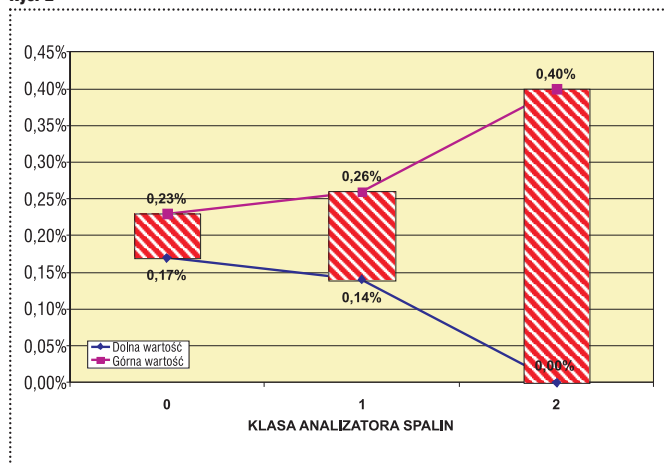
Różnica ta wynika z dopuszczalnych maksymalnych błędów urządzeń przy badaniu zatwierdzenia typu i legalizacji. Jeśli jedynym dokumentem potwierdzającym sprawność urządzenia jest świadectwo legalizacji to za niepewność pomiaru analizatora spalin należy uznać dopuszczalne błędy wskazań przy legalizacji.

Różnice te zilustrują rysunki 1 i 2. Pierwszy przedstawia w określonych polach niepewność pomia-

Rys. 1

Rys. 2

ru (możliwe wskazania) zalegalizowanych analizatorów poszczególnych klas dokładności przy emisji CO na poziomie granicznym dla pojazdów zarejestrowanych do 30 czerwca 1995 wynoszącym 3,5%

Jak widać nie ma różnic pomiędzy wskazaniami analizatorów klasy 0 i 1, rozpiętość wskazań analizatora spalin klasy 2 może być dwukrotnie większa.

Drugi rysunek przedstawia w/w możliwe wskazania analizatora przy granicznej emisji CO dla pojazdów zarejestrowanych po 1 maja 2004 na poziomie 0,2%. Widać tu możliwą dwukrotną różnicę pomiędzy dokładnością analizatorów spalin klasy 0 i 1, oraz ponad sześciokrotną pomiędzy klasą 0 i 2. Dla klasy 2 notabene możliwy rozrzut wskazań (dopuszczalny błąd) wynosi 200% zawartości składnika. Taki pomiar nie ma sensu.

Użytkowanie analizatora

Z chwilą zakupu analizatora na jego użytkownika zaczyna ciąży obowiązek legalizacji ponownej. Obowiązek ten wynika z ustawy Prawo o Miarach. Aktem wykonawczym szczegółowo to regulującym jest Rozporządzenie Ministra Gospodarki z 7 stycznia 2008 r. w sprawie prawnej kontroli metrologicznej przyrządów pomiarowych (Dz. U. Nr 5, poz. 29). W przypadku analizatorów wprowadzanych na podstawie starych przepisów ustawy Prawo o Miarach obowiązek ten powstaje w ostatnim miesiącu ważności świadectwa legalizacji pierwotnej, dołączonego do zakupionego analizatora spalin. W przypadku analizatorów wprowadzanych do obrotu na podstawie ustawy O Ocenie Zgodności sprawa jest nieco bardziej skomplikowana. Ustawodawca określa termin pierwszej legalizacji ponownej na 1 rok. Datę początkową, od której liczymy ten termin Art 8k pkt 3 Ustawy Prawo o Miarach (wprowadzony USTAWĄ z dnia 15 grudnia 2006 r. o zmianie ustawy o systemie oceny zgodności oraz o zmianie niektórych innych ustaw. Dz. U. z dnia 29 grudnia 2006 r.) precyzuje szczegółowo jako 1 Grudnia roku w którym dokonano oceny zgodności. Rok ten jest oznaczany przez producenta poprzez

dwie ostatnie cyfry roku za literą M przy znaku CE umieszczonym na urządzeniu. Zatem analizator należy zgłosić do legalizacji ponownej do 30 Listopada roku następnego od oznaczonego na urządzeniu przy znaku CE. Oto przykładowy wzór takiego oznakowania:

Oznaczenie CE informuje o zgodności z dyrektywą (w tym wypadku MID) i wyprodukowaniu urządzenia w roku 2007. Następujące cyfry informują w tym przypadku o fakcie wykonania badania typu przez jednostkę notyfikowaną nr 0071. (LNE) Kolejne zgłoszenia do legalizacji ponownej analizatorów spalin, wprowadzanych do obrotu na podstawie obu ustaw, wynikają z terminów podanych na świadectwach legalizacji ponownej i jest to termin 6 miesięcy. Szczegółowe różnice pomiędzy wymaganiami obydwu ustaw prezentuje poniższa tabela.

mgr Mariusz Nowicki
kierownik laboratorium HAIK

Zestawienie cech analizatorów wprowadzanych do obrotu na podstawie różnych przepisów

Podstawa wprowadzenia do obrotu	Analizator wprowadzany na podstawie przepisów MID	Analizator wprowadzany na podstawie przejściowych przepisów krajowych
Dokument dla klienta, potwierdzający spełnienie wymagań	Deklaracja CE odnosząca się do dyrektywy 22/2004/WE	Świadectwo legalizacji pierwotnej (+ deklaracja CE odnosząca się do innych dyrektyw)
Dokument upoważniający producenta do wprowadzenia urządzenia do obrotu	Potwierdzenie przez jednostki notyfikowane spełnienia jednej z trzech dróg dojścia do dyrektywy MID	Ważne zatwierdzenie typu Głównego Urzędu Miar + świadectwo legalizacji pierwotnej
Organ upoważniony do poświadczania poprawności wprowadzenia urządzenia do obrotu	Deklaruje producent na podstawie dokumentów wystawionych przez jednostki notyfikowane	Administracja miar i laboratoria upoważnione przez prezesa Głównego Urzędu Miar do legalizacji pierwotnej
Organ upoważniony do weryfikacji poprawności wprowadzenia urządzenia do obrotu	Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów	Prezes Głównego Urzędu Miar i podległe mu służby nadzoru metrologicznego
Potwierdzenie terminu wprowadzenia do obrotu	Oznaczenie roku produkcji na analizatorze nałożone przez producenta	Świadectwo legalizacji pierwotnej
Zgłoszenie do legalizacji ponownej analizatora wprowadzonego do obrotu np. w czerwcu 2010 r.	Do 30 listopada 2011 r. (1 rok od 1 grudnia 2010)	Do 30 listopada 2010 r. (6 miesięcy od 1 czerwca 2010 r.)
Organ upoważniony do kontroli użytkowania analizatora spalin	Prezes Głównego Urzędu Miar i podległe mu służby nadzoru metrologicznego	
Organ upoważniony do legalizacji ponownej analizatorów spalin	Administracja miar i laboratoria upoważnione przez prezesa Głównego Urzędu Miar do legalizacji ponownej	